

Судово-лінгвістична експертиза в умовах воєнного стану: актуальні виклики та напрями розвитку

Наталія Жила

науковий співробітник, лабораторія теоретичних досліджень, міжнародної, редакційно-видавничої та науково-методичної діяльності, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3535-5306>, e-mail: nataliazhila@gmail.com

Вікторія Гроховська

науковий співробітник, лабораторія теоретичних досліджень, міжнародної, редакційно-видавничої та науково-методичної діяльності, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-3719-926X>, e-mail: viktoriagrohovskaya@gmail.com

Оксана Чала

науковий співробітник, лабораторія теоретичних досліджень, міжнародної, редакційно-видавничої та науково-методичної діяльності, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-0328-599X>, e-mail: KseniyaBezp@gmail.com

Розглянуто особливості проведення судово-лінгвістичної експертизи в умовах воєнного стану в Україні, проаналізовано специфіку експертних завдань та окреслено нові виклики, пов'язані з інформаційною агресією, воєнною тематикою і зміною структури суспільної комунікації. Визначено напрями розвитку методичного забезпечення, принципи міждисциплінарної співпраці й інноваційні підходи до роботи з текстами, що містять ознаки пропаганди, маніпуляції, колабораціонізму та інших загроз інформаційній безпеці. Сформульовано рекомендації щодо підвищення ефективності експертної діяльності й оптимізації взаємодії з правоохоронними органами та судами.

Ключові слова: судово-лінгвістична експертиза; воєнний стан; інформаційна агресія; пропаганда; мовна маніпуляція; колабораціонізм; експертний аналіз тексту; інформаційна безпека.

Запровадження воєнного стану в Україні спричинило значне ускладнення структури інформаційного простору, що зумовило нові виклики для судово-лінгвістичної експертизи [1]. В умовах активної інформаційної війни, розгортання психологічних операцій і збільшення обсягів дезінформаційних матеріалів фахівці-лінгвісти

опинилися в ситуації підвищеної відповідальності та навантаження.

Метою дослідження є визначення специфічних особливостей проведення судово-лінгвістичної експертизи в умовах воєнного стану й окреслення основних проблем, які впливають на її результативність [1].

Завдання:

- проаналізувати зміни в структурі експертних завдань у 2022—2025 рр.;
- схарактеризувати типові тексти та комунікативні ситуації;
- з'ясувати проблеми аналізу мультимодальних і цифрових текстів;
- визначити нові методичні підходи.

В умовах воєнного стану значно збільшилася кількість матеріалів, пов'язаних із закликами до підтримки агресора, деморалізаційними висловлюваннями, фейковими повідомленнями й текстами колабораціоністського характеру. Такі тексти потребують поглибленого семантичного аналізу.

Сучасні інформаційні атаки здійснюються шляхом психологічного тиску, маніпуляцій, використання пропагандистських меседжів [2]. Це потребує застосування методів дискурс-аналізу, контент-аналізу та семантичного моделювання.

Експерти працюють з мемами, відео, сленгом, суржилом, повідомленнями з месенджерів і гібридними текстами, що мають мультимодальну структуру.

Багато матеріалів зазнають цифрових змін або створюються штучним

інтелектом. Це потребує тісної взаємодії з фахівцями цифрової криміналістики.

Методична діяльність посилюється, проводяться тренінги й консультації із судами та слідчими.

Судово-лінгвістична експертиза у воєнний період потребує оновлення методичної бази, розширення інструментарію та міждисциплінарної взаємодії [3]. Розвиток необхідно спрямувати на вдосконалення аналізу цифрових текстів, створення нових методичних матеріалів і підвищення кваліфікації експертів [3; 4].

Перелік джерел посилання

1. Царьова І. В. Сучасний дискурс інформаційної війни. *Південний архів (філологічні науки)*. 2023. № 95. С. 39—44. DOI: 10.32999/ksu2663-2691/2023-95-5 (дата звернення: 10.11.2025).
2. Pratkanis A. R., Aronson E. *Age of Propaganda: The Everyday Use and Abuse of Persuasion*. NY : Henry Holt and Company, 2001. 416 p.
3. Стратегія інформаційної безпеки України : затв. Указ. Президента України від 28.12.2021 р. № 685/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#n7> (дата звернення: 10.11.2025).
4. Digital and Multimedia Evidence / NIST : web. Apr 5, 2022. URL: <https://www.nist.gov/forensic-science/digital-and-multimedia-evidence> (дата звернення: 10.11.2025).